“En qualsevol excavació hi ha d’haver un restaurador”

Entrevista a Anna Bertral i Lucía López-Polín, restauradores

“En qualsevol excavació hi ha d’haver un restaurador”

Lucía López-Polín (esquerra) i Anna Bertral.

Anna Bertral és conservadora restauradora especialitzada en arqueologia i Lucía López-Polín és conservadora restauradora de l’IPHES. Han coordinat, amb Josep M. Palet (ICAC), el seminari La conservació i

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

restauració en l’arqueologia: una eina per a la recerca i la divulgació, activitat en el marc del programa SUMA que coordinen l’ICAC, l’IPHES i l’ICRPC. Llicenciades totes dues en Història i diplomades en Conservació i Restauració.

Quins materials restaureu?

De tot: restes biològiques (ossos, per exemple), ceràmica, metalls, pedra, mosaics, pintures murals...

Què és clau per preservar una peça, sigui del material que sigui?

En bona part, l’extracció. Per això ajuda tant que el conservador restaurador sigui present al camp. A part d’evitar que arribin a les nostres mans peces malmeses en el procés d’extracció, ens assegurem que no s’hagin alterat. Si la feina es fa ben feta es pot actuar molt millor al laboratori.

Què vol dir “fer la feina ben feta”?

Fer el que necessita la peça des del moment que apareix, sense que pateixi alteracions. Sovint s’han de fer extraccions amb tècniques especials. Si no ho fa una persona formada,

pot destruir el material o dificultar molt la feina al laboratori. Les pintures murals, per exemple, es poden desfer excavant.

Quin perill...

El restaurador també assessora, quan és in situ. Per exemple, recomanant que la ceràmica no s'emboliqui amb paper de diari sinó amb plàstic, que és més estable. També convé separar els metalls en bosses diferents. El ferro i el bronze fan unes reaccions químiques que no interessen.

Quin és el vostre procés de treball?

Té dues parts: les activitats in situ (extracció i preparació per al trasllat a la nova ubicació) i la feina de laboratori (neteja, diferents graus d'intervenció segons l'estat de la peça, reconstrucció, etcètera).

Lucía López-Polín netejant un crani de hiena

d'un jaciment extremeny, la Cueva de Santa Ana.

(Foto: Elena Moreno)

Quins tractaments de conservació són habituals?

Són d'ús molt freqüent els consolidants tipus líquids plàstics que s'introdueixen als materials per donar-los consistència. Quan les restes es deixen in situ, les solem tapar amb geotèxtil, un teixit d'origen mineral que es degrada menys, aguanta i deixa transpirar. Les fustes en medis aquàtics, per esmentar un altre cas, s'han de tornar a posar en aigua, perquè quan s'assequen es poden alterar, i amb additius perquè no hi proliferin els microorganismes.

El sílex, sent tan dur, no deu requerir-vos gaire feina.
Depèn! A Atapuerca es desfà perquè és un sílex que com a primera matèria no és gaire bona, molt sensible a l'alteració, i la terra on es troba li és un entorn agressiu. Sense consolidar-los abans, els sílexs no els pots extreure!

Anna Bertral engassant un mosaic,

un dels passos previs abans d'arrencar-lo.

(Foto: Ramon Maroto / Centre de

Restauració de Béns Mobles de Catalunya)

Amb quina finalitat treballeu?

Triple: facilitar l'estudi, la divulgació i la preservació a llarg termini dels materials. Tot això

tot actuant des de l'excavació, fent una intervenció mínima i no fent "falsos històrics", sinó ajudant a reconstruir el passat de forma fiable i amb criteri arqueològic.

En poseu un exemple?

Amb la ceràmica, si només tenim el cul o un tros del perfil, el que no farem és reconstruir tot l'objecte. Abans sí que amb sol fragment, o molt pocs, es reconstruïa tota una peça/ tot un recipient…. Abans, a més, no es distingia la part afegida, mentre que ara és pràctica comuna fer les llacunes de color neutre.

Acabeu d'organitzar un seminari en què heu aplegat arqueòlegs i restauradors.

Hem volgut que servís per reivindicar que en qualsevol excavació cal un restaurador. La restauració és una disciplina auxiliar de l'arqueologia que també l'ajuda científicament. També hem volgut posar de manifest que una restauració no aguanta eternament, i que cal fer un seguiment del que es revisita i s'exposa.

Imatges del seminari La conservació i restauració en l'arqueologia, el 13 de març del 2015 a l'ICAC.

El temps és el vostre enemic?

L'enemic és que el material t'arribi de la pitjor manera, en una bossa, i tu t'hagis d'espavilar! L'arqueòleg, a més, espera més rapidesa de nosaltres. Però el temps de la restauració és lent! I no se sap; per això n'hem de parlar més.

Lucía, ets una de les dues tècniques de restauració de l'IPHES.

Sí, però és desproporcionat! En un any hi ha més de 20 excavacions en marxa! És impossible estar per totes. La majoria del material són restes òssies i artefactes en pedra procedents de jaciments sobretot pleistocens.

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

A l'ICAC no n'hi ha cap, de restaurador...

No cal dir que ens sembla molt necessari que en tingui!

Text i fotos: Carme Badia i Puig

Abril del 2015